

**QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)**

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta tal-31 ta' Mejju, 2005

Citazzjoni Numru. 202/2004

A

vs

B

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 25 ta' Gunju 2004 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-partijiet izzewgu civilment fl-Iskozja fl-erbgha (4) ta' Lulju tas-sena elf, disa' mijas u sebgha u disghin (1997), liema zwieg gie registrat b'nota ta' iskrizzjoni li ggib in-numru progressiv ta' elfejn u hamsa u erbghin ta' l-istess sena (2045/1997) (Dok "A") u miz-zwieg tagħhom kellhom tifel uniku (1998);

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi wkoll li l-partijiet sussegwentement izzewgu bir-rit Kattoliku fil-Knisja fid-dsatax (19) ta' Lulju 1997;

Illi wkoll li z-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti huwa null peress li l-kunsens tal-partijiet kien vizzjat minhabba difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga u fuq id-drittijiet u dmirijiet essenziali tagħha;

Illi wkoll iz-zwieg huwa null minhabba li l-kunsens tal-konvenut kien vizzjat minhabba nkapacita' li jassumi r-responsabbilita' taz-zwieg;

Illi wkoll il-kunsens tal-partijiet inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg;

Illi wkoll il-kunsens tal-kontendenti kien simulat kif jirrizulta waqt it-trattazzjoni;

Illi għalhekk, iz-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti huwa null u bla effett skond il-Ligi, b'mod partikolari a tenur tas-**sub-artikoli (d) u (f) ta' l-artikolu dsatax (19) ta' l-Att Dwar iz-Zwieg tas-sena elf, disa' mijha u hamsa u sebghin (1975) (Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta)** kif jirrizulta waqt it-trattazzjoni;

Illi l-istess attrici talbet lil din il-Qorti sabiex għar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti fl-Iskozja fl-erbgha (4) ta' Lulju tas-sena elf, disa' mijha u sebghha u disghin (1997) huwa null u bla effett u għalhekk tordna li ssir l-annotazzjoni opportuna fl-Att taz-Zwieg relativ (Dokument "A").

Bl-ispejjeż kontra l-konvenut ingunt minn issa stess in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 u 5 tal-process;

Rat id-digriet affidavit moghti lill-partijiet fl-4 t'Awissu 2004 fejn il-Qorti pprefiggiet terminu ta' tletin (30) gurnata lill-attrici sabiex tipprezenta x-xhieda kollha tagħha producibbli bil-procedura ta' l-affidavits bin-notifika lill-kontro-parti jew lid-difensur tieghu, li jkollu wkoll l-istess terminu sabiex huwa wkoll jipprezenta l-affidavits tieghu.

Rat ir-rikors ta' l-attrici datat 30 ta' Settembru 2004 fejn talbet l-awtorizzazzjoni tal-Qorti sabiex in-notifika lill-konvenut tkun tista' ssir wara l-hinijiet legali, liema talba giet milqugħa mill-Qorti b'digriet ta' l-1 t'Ottubru 2004.

Rat il-verbal tas-seduta tat-12 ta' Jannar 2005 fejn il-Qorti kkonfermat id-digriet tagħha ta' l-affidavits ghall-attrici peress li rrizulta li l-konvenut B huwa kontumaci.

Rat in-nota ta' l-attrici **A** tas-16 ta' Frar 2005 li permezz tagħha esebiet l-affidavits tagħha u ta' ommha **Emanuela Camilleri**.

Rat il-verbal tat-2 ta' Marzu 2005 fejn Dr. Lorraine Schemrbi Orland ghall-attrici nfurmat lill-Qorti li hemm xi affidavits ipprezentati mill-attrici li ma jinsabux fil-process. Il-Qorti ornat li kopja ta' dawn tigi minnufih inserita, u pprefiggiet terminu ta' ghoxrin (20) jum lill-konvenut sabiex jipprezenta nota t'osservazzjonijiet bil-visto / notifika lid-difensur ta' l-attrici li jkollha listess terminu sabiex tirrispondi. Il-kawza giet differita għas-sentenza ghall-31 ta' Mejju 2005.

Rat in-nota ta' l-attrici tat-2 ta' Marzu 2005 fejn gie pprezentat l-imsemmi affidavit ta' omm l-attrici li kien nieqes mill-process.

Rat li minkejja li fis-7 ta' Ottubru 2004 il-konvenut gie debitament notifikat bic-citazzjoni attrici u bl-avviz tas-smiegh, (kif jirrizulta a tergo ta' fl. 15 tal-process), xorta wahda baqa' ma pprezenta ebda nota ta' l-eccezzjonijiet u għalhekk baqa' kontumaci.

Rat ix-xhieda kollha prodotta.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attrici tissottometti illi z-zwieg bejnhha u bejn il-konvenut għandu jigi dikjarat null *inter alia* a bazi ta' l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 li jghid:-

“(d) jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tagħha, jew b’anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg”.

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u għalhekk tagħmel referenza għas-sentenza **“Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar** **gia` Borg”** (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza **“Kevin Spiteri vs Avukat Dr. Renzo Porsella-Flores et noe”** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza fit-18 ta' Jannar 2000) il-Qorti għamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' **Viladrich**:-

“Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a

unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring” (Viladrich, P.J., “Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated.” (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. 255, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma “*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*” (Viladrich, P.J., op.cit., pg. 687).

Illi wkoll fis-sentenza “**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia**” (P.A. (VGD) 10 ta’ Settembru 1997) inghad wkoll li:-

“*Kwantu għad-difett serju ta’ diskrizzjoni ta’ gudizzju – artikolu 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju jrid ikun hemm inkapacita’ psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, jew li jiddeċiedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (“**Isabelle Zarb vs Stephen Attard**” – P.A. 21 ta’ Novembru 1995). Mhix għalhekk kwistjoni ta’ nkompatibbilta’ ta’ karatru, jew ta’ decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar “anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli*

ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg". Il-Qorti tosserva li l-ligi tagħna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun tagħmilha mpossibbli mhux sempliciment diffici, li wieħed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg ossia jassumihom".

Illi għalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser sempliciment kwalsiasi stat ta' mmaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha filmument li jingħata l-kunsens reciproku (**"Nicholas Agius vs Rita Agius għa' Caruana"** – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ffit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *'discretio judicii'* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li tagħti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

"Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" richiede una capacita` intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita" (Forum, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif għad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza *"non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di ciò` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di ciò` che può comportare la vita coniugale, né un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, né infine una conoscenza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perché riesce più appropriato l'uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una*

maturita` piena” (Pompedda, M.F., “Il Consenso Matrimoniale in Grochlewski” – Pompedda – Zagglia, “Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico” (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **“Alessandra sive Sandra Mc Monagle qabel Mamo vs Mario Mamo”** (P.A. (VDG) 26 ta’ Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fis-sens ta’ l-ewwel parti tal-paragrafu (**d**) imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *“fil-mument ta’ l-ghoti tal-kunsens matrimoniali, parti jew ohra tkun priva b’mod sostanziali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju, ghalhekk ma hux sempliciment nuqqas ta’ hsieb, nuqqas ta’ riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – infatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma’ diskrezzjoni ta’ gudizzju”* (ara, **“Emmanuel Camilleri vs Carmen Camilleri”**, P.A., 10 ta’ Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid *“Li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficientement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejhed jew ma tkunx irriflettiet bizzejhed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju (“Selina-Maria Vella Haber vs Joseph Gatt”, P.A., 15 ta’ April 1996)”*.

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju kif ravvizat fl-artikolu 19 (1) (**d**) irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku / psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimoniali (ara f’dan is-sens, fost ohrajn, **“Jacqueline Cousin vs Bernard Simler”**, P.A., 3 ta’ Gunju 1998; **“Roseanne Cassar vs Kenneth Cassar”**, P.A. 19 ta’

Ottubru 1998; u “**Carmelo Grima vs Mary Andrews**”, P.A., 2 ta’ Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta’ diskrezzjoni irid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, id-diskrezzjoni ta’ gudizzju tikkonsisti f’zewg elementi distinti izda konkorrenti w interdipendenti:-

“La piena avvertenza e il deliberato consenso La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturità di giudizio e la maturità affettiva La maturità di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all’ atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturità affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotività che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volontà e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo così una mancanza di consenso libero (immaturità affettiva) e ponderato (immaturità di giudizio)” (Bersini F., “Il Diritto Canonico Matrimoniale.” (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbagħad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta’ diskrezzjoni biex wiehed ikun jista’ jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konseguenti nullita’ taz-zwieg:-

“Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed è ordinato all’assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l’esistenza con un contratto perpetuo e

irrescendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non e` sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrate, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o addirittura mancante, si dovrà ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio” (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero` tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facili, u dan kif gja' gie ndikat fissentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

“... ... se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettività non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei riguardi dell' altra parte sia nei riguardi della prole”

(Pompedda, M.F., "Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento." (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu għad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi tagħna, bhad-dritt kanoniku (**Can. 1095 (3)**) tirrikjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibbila` li wieħed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibbila` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbi biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wieħed jagħzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` “*di intendere e/o di volere*”. “*L'incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale*”, skond ma jghid **Bersini**, “*rende la persona inabile al matrimonio, anche nell'ipotesi che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso*” (op. cit., p. 99).

Illi għal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. **255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma “*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological*

cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics" (**Viladrich, P.J.**, op. cit., p. 687).

Illi ta' l-istess portata huma s-sentenzi "**Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana**" (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000 u "**Anna Galea vs John Walsh**", (P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jagħtu lilhom infuħom lil xulxin fit-totalita` tagħhom sabiex tigi stabbilita bejniethom "*the community of life and love*".

Illi fl-ahharnett din il-Qorti tagħmel referenza għal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet "**Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole**" (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn ingħad li:-

"il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mħuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wieħed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi għalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jagħtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi mogħti bl-aktar mod liberu u xjenti għal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg għandu jīgi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tiegħu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoء li tnejn minn nies jagħtu lilhom nfuħom lil xulxin ad eskluzzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta għalhekk għal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie mogħti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgħib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wieħed validu".

Illi kif ingħad fis-sentenza "**Al Chahid vs Mary Spiteri**" (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) *inoltre* l-kunsens irid ikun wieħed tali li permezz tiegħu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligli, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib magħha l-hajja mizzewga bħalma huma l-elementi ta'unjoni permanenti, esklussiva u rrevokabbli.

Illi dawn il-principji kollha gew ikkonfermati f'diversi sentenzi mogħtija minn din il-Qorti nkluzi "**Maria Rita**

Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri" (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); "**Ousama Sadalah vs Doris Tanti**" (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); "**Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine**" (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); "**Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) I-1 ta' Frar 2001); "**Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea**" (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); "**Albert Grech vs Josette Grech**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); "**Marco Tanti vs Catherine Azzopardi**" (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u "**Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**" (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi raguni ohra li ssemi l-attrici hija dik mibnija fuq l-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 fejn jinghad ukoll li z-zwieg ikun null:-

"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg".

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u "**Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri**" (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' repetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza "**Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe**" (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti tagħna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex necessarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu mmedjatamente qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens".

Illi ta' l-istess portata hija s-sentenza "**Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) I-1 ta' Frar 2001); "**Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine**" (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); "**Carmen El Shimi gja' Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi**" (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); "**Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim**" (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); "**Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli**" (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u "**Albert Grech vs Josette Grech**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit Nru 793/01/RCP).

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta illi l-partijiet izzewgu civilment fl-Iskozja fl-4 ta' Lulju 1997, u dan wara li l-istess attrici kienet ghal ghal xi zmien bdiet tiehu hsieb it-tliet itfal li l-konvenut kellu minn mara ohra, li sfortunatament mietet wara li ghamlu xi zmien separati. Jidher li mhux biss l-attrici accettat li trabbi dawn it-tfal hi minkejja li ma kellha ghajnuna kwazi ta' xejn mill-konvenut, izda wkoll bdiet tinsisti mal-konvenut sabiex jizzewwigha. Dan anke jekk kienet taf li li ghalih iz-zwieg ma kienx ifisser xi rabta ghal dejjem. Dan juri kemm l-attrici kienet infatwata bil-konvenut, li min-naha tagħha riedet b'xi mod donnha torbot lill-istess konvenut billi jizzewwigha talli qed teħodlu hsieb u trabbilu 'l uliedu.

Illi mill-provi prodotti jidher li l-istess konvenut xejn ma kien herqan ghal din l-ghaqda, anke peress li kien għadu kemm hareg minn zwieg iehor. Fuq kolloq lanqas ma kien jemmen fil-permanenza taz-zwieg. Huwa accetta biss li jerga' jidhol fi zwieg din id-darba ma' l-attrici għas-semplici raguni li verament kienet qed tieħodlu hsieb uliedu, haga li ma kellux min jagħmilha sakemm hu jkompli jikkoncentra fuq in-neqozju tieghu, li *ad insaputa* ta' l-attrici ma tantx kien jidher li sejjer sew, tant li zammu hafna zmien 'il bogħod minn martu. Fil-fatt minkejja li l-koppja kellha wkoll tarbijha, dan ma kienx bizżejjed sabiex il-kontendenti jingħaqdu bhala familja, tant li ma damux wisq ma nfirdu legalment b'kuntratt tal-10 ta' Awissu 2000.

Illi a bazi ta' dan kollu jidher car li z-zewg partijiet fil-mument li zzewgu ma kellhomx id-diskrezzjoni ta' gudizzju necessarja sabiex jiehdu decizjoni serja ta' din in-natura, u dan ghaliex min-naha tagħha l-attrici kienet għal kollo infatwata bil-konvenut, apparti l-fatt li kienet effettivament għajnej qed trabbi ulied l-istess konvenut. Mill-banda l-ohra l-konvenut kien għadu gej minn separazzjoni u eventwalment mewt ta' martu u omm uliedu, u allura kien għadu qed isib saqajh għal din l-eventwalita' fejn htieghlu jiehu hsieb ta' wlied u tan-negozju tieghu. Għalhekk il-kunsens tal-partijiet kien vizzjat a bazi ta' **l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255.**

Illi ndipendentement minn dan kollu jidher ukoll illi l-kunsens tal-partijiet kien vizzjat a bazi ta' **l-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255**, u dan peress li certament il-konvenut jidher li qatt ma kkoncepa z-zwieg bhala unjoni permanenti. Huwa dejjem qiesu bhala rabta għal ftit zmien fejn meta trid kull parti tkun tista' tinhall u tmur għal rasha. Fil-fatt jidher li hu zzewweg b'din il-kundizzjoni, li jirrizulta li l-attrici accettat. Dan kollu allura jrendi l-kunsens taz-zewg partijiet simulat, null u bla effett a bazi tas-sub-artikolu citat, *stante* li fil-ligi tagħna l-permanenza taz-zwieg hija wahda mill-elementi essenzjali, u l-eskluzjoni ta' l-istess tirrendi l-kunsens hekk mogħti bhala wieħed vizzjat.

III. KONKLUZJONI.

Illi għalhekk għal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta'** u **tiddeciedi**, billi fil-kontumacija tal-konvenut, **tilqa' t-talba attrici biss fis-sens hawn deciz**, b'dan illi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg iccelebrat fl-Iskozja bejn il-kontendenti fl-erbgha (4) ta' Lulju tas-sena elf, disa' mijha u sebgha u disghin (1997) huwa null u bla effett, u dan *stante* li l-kunsens ta' kull parti kien vizzjat a bazi ta' **l-artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta**, u għalhekk tordna li ssir l-annotazzjoni opportuna fl-Att taz-Zwieg relativ (Dokument "A").

Bl-ispejjeż jinqasmu bin-nofs bejn iz-zewg partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----